

Сігеті Е. М.

студентка

*Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

м. Ужгород, Україна

Гапак Н. М.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки і підприємництва

Державного вищого навчального закладу

«Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-297-8-3>

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТ УКРАЇНИ

Попри війну експорт не припинився, Україна надалі продовжує активно вести зовнішньоекономічну діяльність. Географічні обмеження української торгівлі стали невід'ємною частиною військових дій. Північний напрямок був перекритий Білоруссю, а східний – росією. Крім того, остання заблокувала всі морські порти України, що унеможливило використання південного шляху (через Чорне море) для зовнішньої торгівлі [2].

Втрата морського сполучення суттєво вплинула на торгівлю з іншими країнами. Товарообіг з ними впав на 34,5 % порівняно з першим півріччям 2021 р, а їхня частка скоротилася з 47,5 до 39,5 %. Насамперед йдеться про скорочення товарообігу з Китаєм (на 42,6 %), Індією (на 33 %), а також Туреччиною (на 19,1 %). Також торгівля з країнами Північної і Південної Америки впала на 40 %, а з країнами Африки – на 32,6 % [2].

За даними Державної митної служби, у 2022 році експорт товарів з України скоротився 35% до 44,2 млрд. доларів США [1].

Перше місце за обсягом експорту з України за 2022 р. вийшла братня Польща (понад 6.6 млрд доларів або 15,4%) [4].

Китай, який був споживачем українських товарів № 1 у 2021 році, за час війни опустився на 4-ту сходинку в рейтингу топ-експортерів. Його частка в загальному експорті України знизилася вдвічі – з 11,8% до 5,6% [4].

Зміна лідерів експорту з України

2021 р.		2022 р.	
Китай	11,8 %	Польща	15,4 %
Польща	7,7 %	Румунія	8,7 %
Туреччина	6,1 %	Туреччина	6,7 %
Італія	5,1 %	Китай	5,6 %
російська федерація	5,0 %	Німеччина	5,1 %
Німеччина	4,2 %	Угорщина	5,1 %
Індія	3,7 %	Італія	3,7 %
Нідерланди	3,3 %	Іспанія	3,6 %
Єгипет	2,9 %	Нідерланди	3,5 %
Іспанія	2,5 %	Словаччина	3,4 %
Угорщина	2,4 %	Болгарія	3,2 %
США	2,4 %	Чехія	2,9 %
Румунія	2,3 %	Молдова	2,1 %
Білорусь	2,2 %	США	2,0 %
Чехія	2,1 %	Індія	2,0 %
Велика Британія	1,6 %	Єгипет	2,0 %
Словаччина	1,5 %	Австрія	1,9 %
Австрія	1,3 %	Литва	1,5 %
Франція	1,3 %	Франція	1,3 %
Молдова	1,3 %	російська федерація	1,3 %

Джерело: [1; 4]

Водночас значно зросла частка українського експорту до географічно близьких сусідів, таких як Румунія (3,8 млрд. дол.), Угорщина (2,27 млрд. дол.), Словаччина, Болгарія та Молдова [4].

Традиційно позиції продовольчого та аграрного експорту зміцнюються під час кризових явищ. Їх частка в товарній структурі експорту зросла з показника 36,1 % до 44,5 % [2].

ІТ – єдиний експортний сектор, який зріс, незважаючи на повномасштабну війну: у 2022 році експортна виручка від ІТ-послуг зросла на 5,85% до 7,3 млрд. доларів, що на 406 млн. доларів більше, ніж у 2021 році [3].

Під час війни українці найбільше заробили на продажі сільськогосподарської продукції: кукурудза та соняшникова олія посідають перше та друге місця в експортному рейтингу з частками 12,9 % (4,7 млрд. дол. США) та 12,1 % (4,4 млрд. дол. США) відповідно. Залізна руда та концентрати посідають третє місце з часткою 7,5 % (2,7 млрд. дол. США). Далі за обсягами експортних поставок йде продукція АПК: пшениця і насіння ріпаку. № 6 – кабелі та ізольовані проводи, № 7 – напівфабрикати з вуглецевої сталі [4].

Товарна структура експорту з України

1.	Кукурудза	12,9 %
2.	Олія соняшникова	12,1 %
3.	Руди і концентрати залізні	7,5 %
4.	Пшениця	5,3 %
5.	Насіння свиріпи або ріпаку	3,2 %
6.	Проводи ізольовані, кабелі	3,1 %
7.	Напівфабрикати з вуглецевої сталі	3,0 %
8.	Насіння соняшнику	2,7 %
9.	Прокат плоский	2,6 %
10.	М'ясо птиці	2,0 %
11.	Макуха, тверді відходи	1,7 %
12.	Соєві боби	1,6 %
13.	Чавун	1,6 %
14.	Електроенергія	1,5 %
15.	Труби з чорних металів	1,4 %
16.	Феросплави	1,4 %
17.	Електронагрівальне обладнання	1,1 %
18.	Лісоматеріали	1,1 %
19.	Ячмінь	0,9 %
20.	Інші меблі та їх частини	0,9 %

Джерело: [4]

Таким чином, повномасштабне вторгнення росії в Україну безпосередньо вплинуло на зміну експортних напрямків країни. Також, спостерігається чітка зміна класифікації товарів, оскільки у 2022 році значно зросла потреба в гуманітарних вантажах та технічному обладнанні для підтримки діяльності держави, а також товарах для реалізації сільськогосподарських програм.

Література:

- 50 головних експортерів України 2022. URL: <https://forbes.ua/ratings/50-naubilshikh-eksporteriv-ukraini-2022-02032023-12098>
- Вплив війни на зовнішню торгівлю України (за підсумками першого півріччя 2022 р.). URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/vplyv-viyny-na-zovnishnyu-torhivlyu-ukrayiny-za-pidsumkamy>
- Експорт послуг у 2022: частка ІТ становить рекордні 45%. URL: <https://itcluster.lviv.ua/eksport-poslug-u-2022-chastka-it-stanovyit-rekordni-45/>
- Зовнішня торгівля України: вплив війни та на чому вдалося заробити. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/2008344-zovnishnya-torgivlya-ukrayini-vplyv-viyni-ta-na-chomu-vdalosya-zarobiti>